

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Fortum Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportista.

Uskottavan ja hyvin toimivan energiajärjestelmän tärkein ominaisuus on varmistaa, että kysyntä ja tarjonta kohtaavat kaikissa tilanteissa – toisin sanoen varmistaa tuotannon riittävyys. Nykyinen markkinamalli optimoi olemassa olevien säätökykyisten tuotantoresurssien käyttöä tehokkaasti, mutta ei takaa tuotannon riittävyttä. Se ei tarjoa riittäviä kannustimia investoida markkinaehtoisesti joustavaan kapasiteettiin tai uusiin peruskuormalaitoksiin.

Suomen maantieteellinen sijainti, rajalliset rajasiirtoyhteydet sekä joustavan, säädettävän kapasiteetin pieni osuus kokonaiskapasiteetista tekevät Suomen sähköjärjestelmästä erityisen haavoittuvan pitkien kylmien ja tuulettomien talvijaksojen aikana. Viime vuosien maltillinen kysynnän kasvu, Estlink 2:n paluu käyttöön sekä Aurora Line 2:n käyttöönotto vuoden 2025 lopulla helpottavat tehon riittävyteen liittyviä haasteita tulevana talvena. Tilanteen kuitenkin odotetaan heikkenevän uudelleen vuoteen 2030 mennessä, kuten myös ENTSO-E:n analyysi osoittaa (<https://www.entsoe.eu/eraa/2024/>).

Tämän vuoksi tarvitaan lisämekanismia, jotka kannustavat investoimaan järjestelmän kannalta kriittisiin ominaisuuksiin. Fortum tukee tällaisten mekanismien, kuten fossiilittoman jouston tukimekanismin, käyttöönottoa. Mekanismin ensisijaisena tavoitteena tulisi olla tehon riittävyden turvaaminen – ei hintavaihteluiden tasaaminen. Äärimmäiset hintapiikit kertovat niukkuudesta ja lähestyvistä tuotannon riittämättömyydestä, kun taas hintavaihtelu itsessään on sääriippuvaisen energiajärjestelmän ominaispiirre, joka on oleellinen joustavan tuotannon ja kysynnän ohjaamiseksi.

Fortum korostaa, että mekanismin tulisi kohdistua nimenomaan fossiilittomaan tuotantoon tai joustavuuteen ilman siirtymävaiheita, jotta se olisi linjassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa. Alla on esitetty tarkemmat kommenttimme ehdotetusta mekanismista.

MEKANISMIN TULISI OLLA SELKEÄSTI MÄÄRITELTY JA TARKOITUKSEN MUKAINEN

- Huutokauppamekanismin on oltava selkeä, hyvin määriteltä, ymmärrettävä ja läpinäkyvä. Mekanismin on määriteltävä tarkasti, millaiset hankkeet hyväksytään, ja luotava täsmälliset määritelmät uusille investoinneille, tehonkorotuksille sekä käyttöiän pidennyksille. Ehdotuksessa esitetään, että tarjouskilpailussa tulisi olla menetelmä markkinaehtoisten teknologioiden poissulkemiseksi. Myös tämä poissulkemetodi on määriteltävä selkeästi etukäteen.
- Huutokaupan pisteytyksen on täsmällisesti palkittava niistä ominaisuuksia, jotka auttavat ratkaisemaan sähköntehon riittämättömyyden haastetta. Mekanismin ei tulisi siten asettaa erillisiä vaatimuksia, jotka eivät kohdistu pitkän aikavälin joustavuuteen kylmän talvikauden aikana. Mekanismin ei tulisi vaatia osallistumista vuorokausimarkkinoille talvikauden ulkopuolella, eikä sen tulisi asettaa lisävaatimuksia sähköjärjestelmän tasapainotukseen osallistumiseksi (esimerkiksi päivänsisäisellä markkinalla tai reservimarkkinoilla). Tällaiset lisävaatimukset lisäävät riskiä siitä, ettei huutokauppaan tule riittävästi tarjouksia, ja heikentävät joustavan kapasiteetin hankinnan kustannustehokkuutta. Mahdollisuudet luoda arvoa mekanismin vaatimusten ulkopuolella (esimerkiksi vuorokausimarkkinoilla talvikauden ulkopuolella tai sähköjärjestelmän tasapainotukseen liittyvillä markkinoilla) johtavat kilpailukykyisempiin tarjouksiin huutokaupassa, alentaen mekanismin kokonaiskustannuksia.

INVESTOINTITUEN MAKSU TULISI AJOITTUA HANKKEEN ALKUUN, SANKTIODEN TULISI OLLA SELKEÄT JA OIKEUDEN MUKAISET

- Investointituki tulisi maksaa silloin, kun pääomaa tarvitaan (esimerkiksi rakennushankkeen valmistuttua), eikä pitkän, kymmenen vuoden, toimitusjakson aikana. Pitkä maksuaikataulu voi heikentää yritysten mahdollisuuksia toteuttaa laajamittaisia hankkeita, ja siten rajoittaa huutokauppaan saatavien tarjousten määrää. Mekanismissa tulisi olla vaihtoehtoisia keinoja määrätä sanktioita tilanteissa, joissa vaatimuksia ei kyetä täyttämään, sen sijaan että tulevaa investointitukea pidätettäisiin.
- Sanktiot tilanteissa, joissa luvattua hanketta ei pystytä toteuttamaan, on oltava selkeät ja oikeudenmukaiset – erityisesti silloin, jos hankkeen peruuntuminen johtuu esimerkiksi lupaprosessiin liittyvistä ongelmista. Myös sanktiot tilanteissa, joissa ei kyetä tuottamaan fossiilitonta sähköä (esimerkiksi tilanteessa, jossa kaasumoottorilaitos ei saa riittävästi biokaasusertifikaatteja tietyinä vuotena) on määriteltävä selkeästi.

LOPUKSI

Fortumin näkemyksen mukaan tasapainoinen yhdistelmä vakaata, joustavaa sekä vaihtelevaa energiantuotantoa tuottaa energijärjestelmän kannalta parhaat tulokset. Selkeästi määritelty ja tarkoituksenmukainen fossiilittoman jouston tukimekanismi voi osaltaan täydentää energiamarkkinaa edesauttamalla investointeja Suomen energijärjestelmän kannalta kriittisiin ominaisuuksiin.

Tuula Gregory
Fortum Oyj